

KMP.572.2.2016.WS

Raport
przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Lesznowoli

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, zwanego dalej OPCAT) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 9-10 maja 2016 r. do Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Lesznowoli (dalej Ośrodek lub placówka), udali się przedstawiciele Zespołu Krajowy Mechanizm Prewencji (dalej KMP lub Mechanizm): dr Aleksandra Iwanowska, Przemysław Kazimirski i Wojciech Sadownik (prawnicy).

Celem wizytacji zapobiegawczej reprezentantów Mechanizmu było sprawdzenie na miejscu stanu sposobu przestrzegania praw cudzoziemców i dokonania oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę wstępną na temat funkcjonowania placówki z por. SG Dariuszem Olichwierzukiem – Zastępcą Komendanta Placówki Straży Granicznej w Lesznowoli;
- dokonano oglądu wybranych pomieszczeń Ośrodka, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla cudzoziemców;
- przeprowadzono rozmowy indywidualne z cudzoziemcami;
- zapoznano się na miejscu z dokumentacją związaną z funkcjonowaniem placówki.

Przedstawiciele BRPO poinformowali płk Jacka Podsiadłego, Komendanta Placówki Straży Granicznej w Lesznawoli oraz jego zastępcę o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano pozostałe dokumenty związane z funkcjonowaniem placówki.

Podczas wizytacji przedstawiciele KMP dokonali oceny legalności pobytu cudzoziemców, traktowania ich przez personel, zapewnionych im warunków bytowych, realizacji prawa do ochrony zdrowia, prawa do informacji i do kontaktów ze światem zewnętrznym oraz swobody praktyk religijnych, a także przeanalizowali stan zatrudnienia i kwalifikacje personelu.

W niniejszym Raporcie uwzględniono jedynie te kwestie, w których przedstawiciele KMP stwierdzili nieprawidłowości.

2. Ogólna charakterystyka placówki

Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców Lesznawoli jest placówką Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej i komórką organizacyjną Placówki Straży Granicznej w Lesznawoli. Przeznaczony jest dla mężczyzn i dysponuje 42 miejscami. W dniu wizytacji przebywało w nim 17 cudzoziemców.

3. Traktowanie

Cudzoziemcy w wizytowanej placówce podlegają sprawdzeniu szczegółowemu przy przyjęciu oraz w sytuacjach uzasadnionych względami bezpieczeństwa i porządku (np. powrót z konwoju realizowanego przez inne służby aniżeli Straż Graniczna). Sama czynność polega na obowiązku zdjęcia przez cudzoziemca całej odzieży i bielizny. W rozmowach z przedstawicielami KMP cudzoziemcy nie skarżyli się na warunki w jakich sprawdzenie było przeprowadzane ani też częstotliwość ich realizacji.

W odniesieniu do tego zagadnienia trzeba zaznaczyć, że poszanowanie prawa osadzonego do intymności i godności osobistej oznacza również szacunek dla indywidualnego poczucia wstydu, które w przypadku pozostawienia tej osoby bez ubrania jest niewątpliwie naruszane. Warto przywołać stanowisko Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu

Traktowaniu albo Karaniu zawarte w raporcie z wizytacji przeprowadzonej w Polsce w dniach 5-17 czerwca 2013 r., zgodnie z *którym kontrola osobista jest środkiem bardzo inwazyjnym i potencjalnie poniżającym. Powinno się podjąć wszystkie rozsądne wysiłki w celu zminimalizowania poczucia zażenowania; osoby osadzone poddawane kontroli osobistej normalnie nie powinny być zobowiązane do zdjęcia całego ubrania w tym samym czasie, np. powinny mieć prawo do zdjęcia ubrań powyżej pasa i do ubrania się przed zdjęciem pozostałych ubrań.*

W piśmie z dnia 31 maja 2016 r. (nr. FAX/KG/CU/3248/IW/16) Dyrektor Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej płk SG Andrzej Jakubaszek poinformował Dyrektor Zespołu Krajowy Mechanizm Prewencji Justynę Lewandowską o wdrożeniu nowych jednolitych dla wszystkich ośrodków strzeżonych rozwiązań dotyczących m.in. wprowadzenia dwuetapowego sprawdzenia cudzoziemca, tj. od pasa w górę i po ubraniu od pasa w dół.

W związku z pismem Dyrektora Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej nie jest konieczne sformułowanie odpowiedniego zalecenia dotyczącego sposobu przeprowadzania sprawdzenia w wizytowanej placówce.

4. Prawo do ochrony zdrowia

W trakcie wizytacji z Ośrodka przebywał obywatel (dane usunięte). Zgodnie z notatką służbową z dnia 21 kwietnia 2016 r. dotyczącą przeprowadzonej konsultacji psychologicznej w Ośrodku, istnieje wysokie prawdopodobieństwo, iż osoba ta jest ofiarą tortur lub innych form przemocy. Cudzoziemiec skierowany został na szereg badań diagnostycznych, nie dotyczyły one jednak zabezpieczenia psychologicznego. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wizytującym ustaloną powyżej okoliczność przekazano do Komendanta Nadwiślańskiego Straży Granicznej. Pracownicy BRPO zwracają się do Komendanta Nadwiślańskiego Straży Granicznej o poinformowanie jakie działania podjęte zostały wobec (dane usunięte) w związku ustalonym wysokim prawdopodobieństwem, że cudzoziemiec ten jest ofiarą tortur lub innych form przemocy.

Podczas wizytacji przedstawiciele KMP zostali poinformowani, że w trakcie badania medycznego każdego cudzoziemca obecny jest funkcjonariusz Straży Granicznej niewykonujący zawodu medycznego. Wobec powyższego należy w tym miejscu przywołać treść przepisu art. 417 ust. 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o

cudzoziemcach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1650 ze zm., dalej uoc) *cudzoziemiec otrzymuje świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne na zasadach określonych w art. 115 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r. Nr 557, poz. 557 ze zm., dalej kkw). W myśl art. 115 § 8 kkw, (...) świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa.* Pracownicy BRPO stoją na stanowisku, że udział funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego w badaniu prowadzi do naruszenia prawa do prywatności osoby badanej oraz tajemnicy lekarskiej. Mając to na uwadze przedstawiciele KMP zalecają zmianę przyjętej w jednostce praktyki zgodnie z powyższymi uwagami.

5. Prawo do informacji

Podczas przyjęcia do Ośrodka, zgodnie z art. 410 ust. 2 pkt od 1 do 3 uoc *cudzoziemiec zobowiązany jest do zdeponowania dokumentów potwierdzających jego tożsamość, pieniądze i przedmioty wartościowe, urządzenia techniczne służące do rejestrowania obrazu oraz przedmioty, które mogą stanowić zagrożenie porządku lub bezpieczeństwa w ośrodku.* Przedmioty te wpisywane są do kwitu depozytowego (§6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie strzeżonych ośrodków i aresztów dla cudzoziemców, Dz. U. z 2015 r. poz. 596). Wizytujący zwrócili uwagę, że druki kwitów depozytowych oraz spis rzeczy sporządzane są w języku polskim. W związku z tym także cudzoziemiec nie posługujący się językiem polskim, zobowiązany jest do podpisania dokumentu, którego treści nie rozumie. W ocenie wizytujących osoba pozbawiona wolności, nie posługująca się językiem polskim, musi otrzymywać wszelkie informacje związane z detencją w zrozumiały dla siebie sposób. Jest niedopuszczalnym, aby cudzoziemiec był zobowiązany do podpisania nieprzetłumaczonego dokumentu. Mając to na uwadze przedstawiciele zalecają aby wszelkie informacje i dokumenty przekazywane cudzoziemcom nieposługującym się językiem polskim były przekazane w zrozumiały dla nich sposób.

6. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Cudzoziemcy mają możliwość spotkania się ze swoimi pełnomocnikami w pokojach widzeń, są to pomieszczenia monitorowane (bez nasłuchu). W ocenie wizytujących konieczność spotkania w takich warunkach z adwokatem, obrońcą, pełnomocnikiem stanowi

naruszenie art. 415 ust. 1 pkt 3 uoc, zgodnie z którym *cudzoziemiec umieszczony w strzeżonym ośrodku lub przebywający w areszcie dla cudzoziemców ma prawo do kontaktowania się i widzeń ze swoim pełnomocnikiem w warunkach nienaruszających prawa do prywatności*. Prawo do swobodnego porozumiewania się (komunikowania) z obrońcą (pełnomocnikiem) obejmuje przede wszystkim wolność od reglamentacji w zakresie częstotliwości kontaktów oraz poszanowanie tajemnicy. Wartość pomocy obrońcy uległaby znacznemu obniżeniu, gdyby adwokat nie mógł porozumiewać się ze swoim klientem i udzielać mu poufnych wskazówek bez jakiegokolwiek kontroli i z gwarancjami tajemnicy adwokackiej. W związku z tym przedstawiciele KMP zalecają zapewnienie cudzoziemcom prywatność w pokoju spotkań z pełnomocnikiem.

7. Zalecenia przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizm Prewencji zalecają:

I. Komendantowi Placówki Straży Granicznej w Lesznowoli:

1. zasłanianie kamer w pokoju spotkań z pełnomocnikiem;
2. zapewnienie aby wszystkie dokumenty przekazywane cudzoziemcom były przetłumaczone na zrozumiały dla nich język;
3. zapewnienie obecności funkcjonariusza Straży Granicznej podczas badania tylko na wyraźną prośbę personelu medycznego.

II. Komendantowi Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej

1. poinformowanie jakie działania zostały podjęte wobec (dane usunięte) w związku ustalonym wysokim prawdopodobieństwem, że cudzoziemiec ten jest ofiarą tortur lub innych form przemocy